1915.

9. Etnografiska afdelningen.

Under årets lopp har afdelningens samlingar i ganska väsentlig mån ökats genom intresserade mecenaters frikostighet.

För att sätta intendenten i tillfälle att företaga en inköps- och samlarefärd till Nord- och Centralamerika ställde tvenne mecenater till hans förfogande 27,500 kronor, och förskotterade Petersburgs Etnografiska Museum såsom bidrag 5,000 rubel mot löfte att erhålla för motsvarande värde dupletter.

För resan beviljades intendenten i sept. 1913 tjänstledighet för tillsammanlagdt 5 1/2 månader.

Omedelbart efter ankomsten till New York bereddes genom förmedling af professor Franz Boas vid Columbia-Universitetet tillfälle att igångsätta ett etnografiskt insamlingsarbete i sydvästra Mexiko. Docenten Alfred Tozzer vid Harvard-Universitetet, hvilken sedan flera år företagit undersökningar i dessa trakter och nu återvände dit hufvudsakligast för filologiska studier, erhöll af medlen ett bidrag å 2,000 mark för anskaffande af etnografiska samlingar från ett par hittills föga kända stammar. Underrättelser hafva sedermera ingått, att arbetet en längre tid med framgång fortskridit men till följd af oroligheterna måst temporärt afbrytas. De hopbragta samlingarna ha ännu icke kunnat utsändas utan måste tills vidare förblifva i förvar å mexikanskt område.

Efter en veckas uppehåll i New York besöktes flera af de öfriga ledande etnografiska museerna i Förenta Staterna, och förvärf af duplettsamlingar gjordes i hufvudsak genom inköp men äfven i smärre skala genom byte. Sedan företogs en resa till Panamanäset, Costa Rica, Honduras och Guatemala. Å återresan besöktes flera orter i New Mexiko, Arizona och Kalifornien. Under hela färden inköptes etnogra-

fiska och arkeologiska samlingar från museer och enskilda samlare såväl som direkt hos vissa stammar. En högst betydande etnografisk samling hade genom en af museets i Mexiko bosatta vänner blifvit erbjuden institutionen såsom gåfva, och var det intendentens afsikt att besöka donatorn samt å fyndorten inhämta närmare upplysningar om samlingen samt ombestyra densammas inpackning och utsändande. Vid ankomsten till mexikanska gränsen visade det sig emellertid på grund af det pågående inbördeskriget alltför riskabelt att söka verkställa denna plan, hvarför den måste tills vidare uppskjutas.

Efter kort uppehåll i Kalifornien, förnämligast vid Berkeley-Universitetets betydande etnografiska institution, anträddes tillbakaresan, hvilken skedde via Hawai, Japan och Sibirien. Under denna besöktes ock ett antal museer, vid hvilka förbindelser inleddes för eventuella framtida utbyten och förvärf.

Hufvudmassan af de förvärfvade samlingarna hafva alla under årets lopp efter hand inkommit med undantag af de båda omnämnda mexikanska samt ett antal lådor, hvilka från Central-Amerika med tysk ångare blefvo afsända och enligt senare underrättelser blifvit deponerade i Panama.

Hvarken tillgängliga arbetskrafter eller utrymme ha emellertid tillåtit närmare inventering af dessa amerikanska nyförvärf, lika litet som af mer än en ringa del af de öfriga mycket stora samlingar, som i all hufvudsak genom mecenatskap kommit museet till del under årets lopp. Först under kommande år, sedan en amanuens och skrifbiträde anställts, kan närmare redogörelse begynna lämnas för det förflutna årets nyförvärf, för visso de största, som kommit museet till del under de sista par årtiondena. Här kunna i hufvudsak endast korta prelimiära omnämnanden intagas.

Af svenske konsuln å Nya Guinea, Rudolph Wahlen, erhöll Museet som gåfva en australisk samling, som sedan början af 1870-talet genom inköp och resor hopbragts af en i Adelaïde bosatt läkare, Robert Pulleine. Enligt medsänd förteckning innehåller samlingen öfver 3,500 nummer, hvartill komma en mängd hopbuntade föremål och paket, hvilkas innehåll ännu ej specificerats. Utom föremål från Australiens fastland omfattar samlingen äfven sådana från Salomon-, Gilbert- och Trobriandöarna, Amiralitetsöarna, Nya

Hebriderna och Engelska Nya Guinea. Denna samling innehåller ett betydligt antal mycket sällsynta föremål.

En annan minst lika betydelsefull gåfva af samme donator, konsul WAHLEN, utgjordes af samtliga de samlingar, ett 50-tal kolly, hvilka hopbragts af grefve BIRGER MÖRNER under hans två-åriga forskningsfärd å Tyska Nya Guinea och de angränsande småöarna.

I oktober månad anordnades af MÖRNER med tillhjälp af museets personal en provisorisk utställning af de hemförda samlingarna i Kronprinsens stall och var denna under 14 dagars tid talrikt besökt bland annat af de ledande konstnärerna.

Båda de Wahlenska samlingarna omfatta jakt- och fiskredskap, farkoster, vapen, klädedräkter, smycken, husgerådssaker, musikinstrument, gudabilder m. m.

En tredje större samling utgjordes af doktor THORILD WULFF's etnografiska samlingar från norra Kina, äfvenledes resultatet af en två-årig forskningsresa.

För förvärfvandet af de kinesiska samlingarna hade museet af tvenne mecenater erhållit en summa af 10,000 kronor.

De af kandidat K. G. LINDBLOM håromåret hemförda samlingarna från Ostafrika, hvilka hittills förvarats å deposition, hafva nu tack vare intresserad mecenats mellankomst efter afslutad fullständig katalogisering definitivt införlifvats med museets öfriga samlingar. — De omfatta 1,502 nummer och förskrifva sig från Brittiska och delvis Tyska Ostafrika (Kilimandjaro-området). Främst märkes en samling från det sydost om Kenia bosatta kambafolket. Dessutom äro äfven följande 10 stammar representerade genom ganska fullständiga samlingar: akikuyu och massajer mellan Kenia och Kilimandjaro; kavirondo vid Victoria Nyanza; wataveta, wad jagga, wakahe och wapare på och kring Kilimandjaro; waduruma och wasuaheli i trakten af Mombasa samt galla-folket norr om Tana-floden. Slutligen märkas enstaka föremål från flera andra stammar.

Bland unika och mera svåröfverkomliga föremål märkas i denna samling:

Bågar och stafvar, prydda med starkt stiliserade djur- och människofigurer, framställda genom ristning samt dansdräkter af Colobus-apans skinn. Förgiftade pilar, märkta

med ägarens klanmärke, honungskärl (stycke af elefantbete): *mbeve*, ett slags ensträngad fiol, som spelas med båge; käppar med pictografiska gåtor; *kithitu*, det föremål, vid hvilket ed aflägges (Akamba). Höfdingestol, skuren i ett stycke (Wadjagga). Stora, i vinkel böjda sköldar, förfärdigade af en hel buffelhud (Kavirondo). Sofmattor från Lamu m. m.

För afdelningens etnobotaniska samlingar hemförde LINDBLOM ett 50-tal påsar med torkade växtdelar (textil-, pilgifts- och medicinalväxter). Ett etnobotaniskt herbarium, bestående af cirka 300 växtformer, öfverlämnades vid L:s återkomst såsom gåfva till Riksmuseets Botaniska afdelning.

Läkaremissionären, doktor F. KUGELBERG i Tirupatur, Indien, har skänkt 52 st. föremål från Främre Indien, omfattande en fullständig uppsättning af den attiralj, som användes i samband med beteltuggningen: askar för betelblad, betelnötknäckare, kalkdosor, mortlar, brickor etc.

Kaptenen vid Kungl. Fortifikationen C. O. NYSTRÖM har som gåfva öfverlämnat ett 30-tal föremål, de flesta från Grönland och hufvudsakligen bestående af jakt- och fiskredskap. Dessa, som uppvisa flera äldre, nu sällsynta typer, hafva insamlats af gifvarens fader, med. doktor C. NYSTRÖM.

Af godsägaren ERIK WEINBERG har skänkts tvenne större oljemålningar, framställande australnegrer och hemförda af doktor ERIC MJÖBERG; af herr TEODORO SÖDERSTEDT ett gaucho-bälte från Argentina, besatt med guld- och silfvermynt.

Genom välvillig förmedling af administrationen för Grönland har det lyckats afdelningen att fraktfritt och till inköpspris erhålla en af sälhud förfärdigad nio meter lång kvinnobåt samt ett större tält med tillbehör äfvensom en hundsläde, samtliga från Ostgrönland.

Genom inköp har afdelningen vidare förvärfvat 100 föremål från Nya Guinea, vapen, husgeråd, smycken etc. samt en synnerligen intressant flotte från Australien.

Genom byte med Etnografiska Museet i Buenos Aires ha erhållits 162 etnografiska och arkeologiska föremål från Eldslandet och Argentina. Föremålen från det senare landet utgöras i hufvudsak af lerkärl, hvaraf flera mycket stora och rikt målade.

Etnografiska Museet i Petersburg, hvilket till de föregående tvenne årens expeditionsarbete bidragit med tillsammanlagdt

en summa af 3,754 rubel 75 kop., har enligt träffad öfverenskommelse såsom vederlag för denna summa, hvilken naturligtvis väsentligt möjliggjort expeditionsarbetets utsträckning, erhållit 746 föremål, dupletter ur museets sista i hufvudsak mexikanska och nordamerikanska nyförvärf.

Redaktören J. M. Ollén, hvilken under året begynt en inspektionsfärd till de svenska missionscentra i Asien och Afrika, har åtagit sig att under denna resa till lämpliga etnografiskt intresserade missionärer fördela 10,000 kronor, hvilken summa af en mecenat blifvit ställd till museets förfogande för ändamålet. Insamlandet afser i hufvudsak blott vissa grupper af föremål såsom kultföremål, musikinstrument, jakt- och fiskredskap m. m., och hafva för ändamålet särskilda instruktioner för systematiskt samlingsarbete utarbetats.

Museets samling af fonografrekord har äfven under året ökats medelst 120 af herr Karl Tirén under resor bland lapparna såväl vinter- som sommartid hopbragta nummer. Såsom bidrag till detta till stor del å egen bekostnad utförda forskningsarbete har herr Tirén åtnjutit ett anslag af 940 kronor af »Lars Hiertas Minne». För fortsättande af arbetet äfven under kommande år har herr Tirén af brukspatron Jacob Wahren i Norrköping erhållit ytterligare 500 kronor.

Genom gåfvor från museer och enskilda har boksamlingen ökats med diverse arbeten, bland hvilka må nämnas herr D. Bildt's stora praktverk öfver japanska konstsaker.

Till H. H. Kronprinsens utställning af gammal kinesisk konst bidrog museet med lån af ett stort antal föremål såväl som montrar.

Vid afdelningen ha under året såsom amanuenser tjänstgjort fil. lic. K. G. Lindblom och fil. stud. Yngve Laurell. Lindblom innehade förordnande för intendenten under dennes utrikesresa, och Laurell under semestern. Vid sidan af löpande göromål såsom katalogisering och numrering af nyinkomna samlingar, etikettering m. m. har Lindblom under året arbetat på afhandlingar öfver sitt från Ostafrika hemförda material. Han har under året erhållit 4 månaders tjänstledighet hufvudsakligast för fullgörandet af militärtjänst. — Laurell har under året ägnat 4 månader åt museiarbeten samt under de öfriga 8 på egen bekostnad varit sysselsatt med bearbetandet af sina hemförda australiska samlingar samt musikhistoriska studier.

Afdelningen har utom de vanliga visningstiderna onsdag och lördag kl. 12—2 liksom sistlidna år under vintermånaderna äfven varit tillgänglig för allmänheten två kvällar i veckan, nämligen tisdagar och fredagar kl 7—9 e. m., samt dessutom söndagar kl. 1—3 e. m. Museet besöktes under 1914 af 4,675 personer.

Af serien »Populära Etnologiska Skrifter» utkom till följd af intendentens bortovaro endast ett arbete, n:r 10 »Israel i ljuset af arkeologiska och etnografiska forskningar i Palestina», af doktor S. A Fries, 92 sid. med 68 illustrationer. Liksom förut varit fallet inlöstes af statsverket de trenne under föregående år utgifna numren 100 exemplar af hvarje för utdelning till de högre läroverkens bibliotek.

Lic. Lindblom har publicerat »Krigföring och därmed förbundna bruk bland Kamba-negrerna i Brittiska Ost-Afrika», Ymer h. 2, 1914, samt »Öfvertro och liknande föreställningar rörande djur bland Ost-Afrikas negrer, särskildt bland Kambastammen», Fauna och Flora 1914.